

Τῇ ὑπὸ τῆς Βουλῆς δοκιμασίᾳ τῶν ἐφήβων, καθ' ἕκαστον ἔτος ἐπηκολούθει ἐπίσης ἡ ἐγγραφή αὐτῶν πρότερον μὲν εἰς λελευκωμένα γραμματεῖα, ἐπὶ δὲ τῶν χρόνων τοῦ Ἀριστοτέλους εἰς στήλην χαλκῆν ¹⁾, ἰσταμένην πρὸ τοῦ βουλευτηρίου, παρὰ τοὺς ἐπωνύμους τῶν δέκα φυλῶν ²⁾. Ἐπεγράφοντο δ' αὐτοῖς ὁ τε ἄρχων ἐφ' οὗ οἱ εἰς τὸ δέκατον ἔνατον ἤδη ἔτος εἰσελθόντες νῦν ἐνεγράφοντο καὶ ὁ ἐπώνυμος ὁ τῷ προτέρῳ ἔτει δεδαιτηκῶς, ὁ ἄρχων δὴλον ὅτι ἐφ' οὗ οἱ τὸ πρῶτον πρὸ 42 ἐτῶν ἐγγραφέντες ἐφηβοί, καθηκούσης πέρυσιν αὐτοῖς τῆς ἡλικίας, τὸ ἐξηκοστὸν· δῆλα δὴ ἔτος ἄγοντες, ὑπηρέτησαν ὡς δημόσιοι, ἀναγκαῖοι δ' ἅμα καὶ κληρωτοὶ

chet (αὐτόθ. σ. 322) ἐν ᾧ ὁ Ἀριστοτέλης οὐδὲν περὶ θεσμοῦ τούτου ἀναφέρει ἐν τῇ Ἀθην. Πολιτείᾳ, ὅμως ἐν τοῖς Πολιτικ. (B' 1268 a 8) ποιεῖται λόγον περὶ αὐτοῦ ὡς ἔτι ἰσχύοντος. Κατὰ τὸν Gilbert (μτφρ. Ν. Γ. Πολίτου σ. 389 σημ. 1. πρὸς τὸ τέλος) «ἡ παράδοσις ἀσπίδος καὶ δόρατος εἰς τοὺς ἐφήβους δὲν πρέπει νὰ συγχέηται πρὸς τὴν πανοπλίαν δι' ἧς καθώπλιζεν ὁ δῆμος τοὺς ὄρφανούς τῶν ἐν πολέμῳ πεσόντων ἐνηλίκους γενομένους... μᾶλλον δὲ πρὸς τὴν δωρεάν τῆς πανοπλίας πρέπει νὰ συνδεθῇ ἡ δοκιμασία τῶν ὄρφανῶν ὑπὸ τῆς Βουλῆς κλο. Ἀλλ' ἐκ τούτων οὐδὲν σαφές συνάγεται. Πρὸβλ. ἔτι καὶ Van den Es (αὐτόθ. σ. 119 ἐπ.) ἀποδεχόμενον τὴν γνώμην τοῦ Schaefer. Καθ' ἡμᾶς ἡ περὶ ἧς ὁ Αἰσχίνης λέγει ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν ὄρφανῶν πολέμου ἐν πανοπλίᾳ ἐπίδειξις φαίνεται τελουμένη μετὰ τὴν διαιτητικὴν ἐκγύμνασιν αὐτῶν, διὸ ἤφιεντο τρέπασθαι ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν καὶ ἐκαλοῦντο εἰς προσδρίαν. Ἦν ἄρα τιμὴ ὄλως ἐξαιρετικὴ πρὸς τοὺς πεκαυμένους ἤδη τὰ πολεμικὰ ὄρφανούς ὧν οἱ πατέρες ἦσαν ἐν τῷ πολέμῳ τετελευτηκότες. Ἐτελεῖτο δ' ἔτι ἡ τελετὴ αὕτη, ὅτε ὁ Ἀριστοτέλης συνέγραφε τὰ Πολιτικά, πάντως ἔτη τινὰ πρὸ τῆς συντάξεως τῆς Ἀθην. Πολιτείας (328-325 π. Χ.), καταργηθεῖσα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Φιλίππου (336 π. Χ.) ὁ τελευταῖον ἱστορικὸν γεγονὸς ἐν τοῖς Πολιτικοῖς μνημονεύεται (H' (E') 8, 10 σ. 1311 b 2. —Sandys αὐτόθ. σ. XXI καὶ L). Κατὰ ταῦτα ἡ κατάργησις τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος τελετῆς φαίνεται γενομένη μετὰ τὸ ἔτος 336 καὶ πρὸ τοῦ 330 π. Χ. διὸ ἀναφέρεται μὲν ὡς τελουμένη ἐν τοῖς Πολιτικοῖς, φέρεται δ' ὡς μηκέτι ἀγομένη ὑπὸ τοῦ Αἰσχίνου, ἀποσιωπᾶται δὲ ὄλως ἐν τῇ Ἀθην. Πολιτείᾳ, τῶν ὄρφανῶν πολέμου ἐφήβων ἀφομοιωθέντων ἔκτοτε πρὸς τοὺς ἄλλους ὁμηλικούς αὐτῶν. Οὕτω νομίζομεν ἐκλείπει ἡ φαινομένη ἀντίφασις.

¹⁾ Ἀριστοτ. αὐτόθ. κεφ. 53. 4: οἱ δὲ ἐφηβοὶ ἐγγραφόμενοι πρότερον μὲν εἰς λελευκωμένα γραμματεῖα ἐνεγράφοντο καὶ ἐπεγράφοντο αὐτοῖς ὁ τε ἄρχων ἐφ' οὗ ἐνεγράφησαν καὶ ὁ ἐπώνυμος ὁ τῷ προτέρῳ ἔτει δεδαιτηκῶς, νῦν δ' εἰς στήλην χαλκῆν ἀναγράφονται, καὶ ἰσταται ἡ στήλη πρὸ τοῦ βουλευτηρίου παρὰ τοὺς ἐπωνύμους. Λευκὰ γραμματεῖα, ἐκ ξύλου κατεσκευασμένα, ἀδύνατον ἦν νὰ περισωθῶσι, στήλη δὲ χαλκῆ οὐδεμία μέχρι τοῦδε ἀνευρέθη.

²⁾ Ἀριστοτ. αὐτόθ. κεφ. 21. 6: ταῖς δὲ φυλαῖς ἐποίησεν (Κλεισθίνης) ἐπωνύμους ἐκ τῶν προκριθέντων ἑκατὸν ἀρχηγειῶν, οὓς ἀνεῖλεν ἡ Πυρρία, δέκα.

δαιτηταί¹⁾. Οὕτως ἐπὶ παραδείγματι τοῖς ἐπὶ Θεοπόμπου ἄρχοντος τῷ 411/10 π. Χ. ἐγγραφομένοις ἐφήβοις ἐπεγράφετο τό τε ὄνομα τοῦ ἄρχοντος τούτου καὶ τὸ τοῦ τῷ 453/2 ἄρχοντος Λυσικράτους, διότι οἱ ἐπὶ τούτου ἔννεακαιδεκαετείς ἐγγραφέντες ἐφηβοί, ἐξηκονταετείς τῷ προτέρῳ ἔτει γενόμενοι, ἐπὶ Καλλίου ἄρχοντος, τῷ 412/11 π. Χ. δῆλον ὅτι, ὄφειλον νὰ ὑπηρετήσωσιν ὡς δαιτηταί.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ τῶν ἡλικιῶν ἐπωνύμοι ἦσαν 42, τὸν ἐκάστοτε ἐπωνύμον τῶν δαιτητῶν ὁ Ἀριστοτέλης ὀνομάζει καὶ τελευταῖον τῶν ἐπωνύμων²⁾, διότι οὗτος ἦν πράγματι ὁ αἰεὶ τελευταῖος τοῦ κύκλου τῶν 42 ἡλικιῶν, πρώτου λογιζομένου τοῦ ἔτει 42 μετ' αὐτὸν ἐπωνύμου· οὕτω, κατὰ τὸ ἡμέτερον παράδειγμα, πρῶτος μὲν λογίζεται ὁ Καλλίας, τελευταῖος δὲ ὁ Λυσικράτης 42^{ος} ἄρχων πρὸ αὐτοῦ καὶ οὕτως ἐφεξῆς. Ἐχρῶντο δὲ ὡς ὁ Ἀριστοτέλης διδάσκει (αὐτόθ. 53.7) τοῖς ἐπωνύμοις καὶ πρὸς τὰς στρατείας, καὶ ὅταν ἡλικίαν ἐκπέμπωσι προγράφουσιν ἀπὸ ἱνὸς ἄρχοντος καὶ ἐπωνύμου μέχρι ἱνῶν δεῖ στρατεύεσθαι³⁾.

Ἦδη ἐξεταστέον πότε οἱ νέοι ἐφηβοὶ ὠμνυον τὸν ὄρκον τοῦ στρατιώτου καὶ πότε ἐνεγράφοντο ἐν τῷ λεγομένῳ ἐκκλησιαστικῷ πίνακι.

¹⁾ Ἀριστοτ. αὐτόθ. κεφ. 53. Τοὺς δαιτητὰς τούτους οὕτως ὀνομάζομεν ἐν διακρίσει πρὸς τοὺς αἰρετοὺς δαιτητὰς, ἔκουσίως ὑπὸ τῶν ἀντιδίκων διοριζομένους, καθὰ καὶ νῦν παρ' ἡμῖν· ἦσαν δὲ δημόσιοι μὲν διότι ὑπὸ τῆς πόλεως ὠρίζοντο, ἀναγκαῖοι δὲ διότι, ἐξαιρέσει ἰσικῶν τινῶν, πᾶσα διαφορὰ ὑπὲρ τὴν ἀξίαν 10 δραχ. ὄφειλεν ὑπ' αὐτῶν νὰ ἐκδικάζεται κατὰ πρῶτον βαθμὸν, κληρωτοὶ δὲ τέλος διότι κλήρῳ ἐκάστοτε ὠρίζετο ὑπὸ τῶν Τετταράκοντα τίς τίνας τῶν διαφορῶν τούτων ὄφειλε νὰ δαιτηθῇ. Περὶ τῶν δαιτητῶν τούτων διελάδομεν κατὰ διέξοδον ἐν τῇ Ἀθηνᾶ τόμ. ΙΔ (1902) σ. 75—122 ἐρμηνεύοντες τὴν λ. Μὴ οὖσα δίκη τοῦ Ρητορ. Κανταβρ. Λεξικου. Αὐτόθ. δ' ὅμως σ. 91 σημ. 1 διορθωτέον: ἀντὶ 17, 18 γράφοντες 18, 19. Τὰ δ' ἐν τῇ ἐπομένῃ σημειώσει 2 σφάλματα διορθωτέον ὧδε: στιχ. 1 ἀντὶ δύο γρ. μίαν, στιχ. 2 διάγραφε τὴν λ. οὐχί, στιχ. 4 ἀντὶ: 42 γρ. 41.

²⁾ Ἀριστοτ. αὐτόθ. κεφ. 53. 5: τὸν δὲ τελευταῖον τῶν ἐπωνύμων λαβόντες οἱ τετταράκοντα διανέμουσιν αὐτοῖς (τοῖς δαιτηταῖς) τὰς διαίτας καὶ ἐπικληροῦσιν ἅς ἕκαστος δαιτηθῇ κτέ.

³⁾ Κατὰ ταῦτα οἱ τοῦ κύκλου τῶν 42 ἡλικιῶν κατενέμοντο ὡς ἐξῆς· οἱ τῶν 2 πρώτων (οἱ τῶν 19 καὶ 20 ἐτῶν ἐφηβοὶ) ὑπηρετοῦν ἀσκούμενοι καὶ διδασκόμενοι τὰ πολερικά, οἱ τῶν ἐπομένων 39 (τῶν 21—59 ἐτῶν) ἐλογίζοντο στρατεύσιμοι καὶ ἐκαλοῦντο εἰς στρατεύσιν καθ' ἡλικίας, οἱ δὲ τῆς 42ας ἢ τελευταίας (τῶν 60ετῶν) ὄφειλον νὰ ὑπηρετῶσιν ἐπὶ ἔτος ὡς δαιτηταί, τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν ταύτης λογιζομένης ὡς οἶονεὶ στρατιωτικῆς. (Ἀριστοτ. αὐτόθ. κεφ. 53. 5). Ὡστε 2+39+1=42.

Κατὰ τὰ ἐν Ἀριστοτέλους Ἀθην. Πολιτ. κεφ. 42. 2 οἱ ὑπὸ τῶν πατέρων αἰρεθέντες ἐπιμεληταὶ καὶ σωφρονισταὶ τῶν ἐφήδων, μετὰ τοῦ κοσμητοῦ, συλλαβόντες τοὺς ἐφήδους, πρῶτον μὲν τὰ ἱερὰ περιῆλθον, εἰτ' εἰς Πειραιέα πορεύονται κτέ. Ἐντεῦθεν συνήγαγόν ¹⁾ ὅτι τότε, κατὰ τὴν τῶν ἱερῶν ἐπίσκεψιν ταύτην, οἱ ἔφηβοι ὤμνυσαν τὸν ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀγλαύρου ὄρκον, οὗ τὸ κείμενον περιέσωσεν ἡμῖν ὁ Πολυδεύκης ²⁾ καθ' ὃν ὁμοῦς οἱ ἔφηβοι ἔτει οὐχὶ ὀκτωκαίδεκάτῳ ἀλλ' εἰκοστῷ ἐνεγράφοντο ἐν τῷ ληξιαρχικῷ γραμματεῖῳ καὶ ὤμνον ἐν Ἀγραύλου τὸν ὄρκον. Κατὰ τὴν κρατούσαν δὲ γνώμην οἱ ἔφηβοι τὸν ὄρκον ἐδίδοσαν ἀμέσως μετὰ τὴν εἰς τὸ ληξιαρχικὸν γραμματεῖον ἐγγραφὴν ³⁾.

Ὁ Ἀριστοτέλης ὁμοῦς οὐδὲν περὶ τοῦ ὄρκου τούτου διέλαβεν, ἐκ δὲ τῆς διαληφθείσης φράσεως: πρῶτον τὰ ἱερὰ περιῆλθον, μὴ μνημονευομένου δ' ἐνταῦθα τοῦ ὄρκου, ἡμεῖς οὐδὲν ἄλλο συνάγομεν ἢ ὅτι οἱ ἔφηβοι, πρὶν ἐπὶ τὰς πολεμικὰς ἀσκήσεις χωρήσωσιν, ὠδηγοῦντο πρῶτιστα πρὸς τὰ λεγόμενα κατὰ δήμους ἱερὰ ⁴⁾, ἀπλῶς καὶ μόνον ὅπως ἐπικαλέσωνται τὴν εὐμενῆ ἐπ' αὐτοὺς προστασίαν τῶν θεῶν. Οὗτοι ἄλλως μόνον μετὰ τὴν πάροδον τοῦ πρώτου ἔτους, τὸν ἕστερον δῆλον ὅτι ἐνιαυτόν, ἐκκλησίας ἐν τῷ θεάτρῳ γενομένης, ἀποδειξάμενοι τῷ δήμῳ τὰ περὶ τὰς τάξεις, ἐλάμβανον ἀσπίδα καὶ δόρυ παρὰ τῆς πόλεως, ἐφεξῆς περιπολοῦντες τὴν χώραν καὶ διατρίβοντες ἐν τοῖς φυλακτηρίοις, ⁵⁾ δι' ἃ ἔργα, ὀπλισμένοις ἤδη, φαί-

¹⁾ Sandys αὐτόθ. σ. 163 σημ. § 3.

²⁾ Η. 105. Πρὸβλ. Στῆβ. ΜΓ' 49. Λυκούργ. κ. Λεωκρ. § 76 ἐπ. Δημοσοθ. π. τ. παρακρεσθ. § 303. Πλούταρχ. β. Ἀλκιβ. 15. Τὰς περὶ τοῦ γνησίου τοῦ παρὰ Πολυδεύκει ὄρκου ἀντιρρήσεις τοῦ μεγαλωνύμου Gobet βλ. ἐν Nou. Lect. σ. 223, πρὸβλ. Μνημοσ. τόμ. Ε' σ. 271 καὶ Θ' σ. 125.

³⁾ Van den Es αὐτόθ. σ. 121. Gilbert (μτφρ. Ν. Γ. Πολίτου) σ. 288 βλ. δὲ καὶ τοὺς παρ' αὐτῷ. Beauchet αὐτόθ. Β' σ. 118, βλ. δ' ἐπίσης τοὺς παρ' αὐτῷ. Φαίνεται δ' ὁ Beauchet ἀποφαινόμενος γνώμην μᾶλλον σύμφωνον πρὸς τὴν ἡμετέραν, διότι λέγει περὶ τῶν ἐφήδων ὅτι *inscrits sur le registre du dème prêtent ensuite . . . et en recevant les armes dont ils devaient se servir, un serment dont la formule nous a été conservée par Pollux etc.* Ἄλλ', ὡς εἶρηται, τὰ ὄπλα ἐλάμβανον οὐχὶ ἅμα τῇ ἐγγραφῇ, ἀλλὰ τὸν ἕστερον ἐνιαυτόν.

⁴⁾ Πολυδεύκ. Θ. 15.

⁵⁾ Ἀριστοτ. αὐτόθ. κεφ. 42. 4.

νεται ἐπιβεβλημένη πλέον ἢ δόσις τοῦ ὄρκου. Διὰ ταῦτα πιθανώ-
τερον ἡμῖν φαίνεται ὅτι οὐχὶ πρότερον, ἀλλὰ φέροντες ἤδη ἀσπίδα
καὶ δόρυ οἱ ἔφηβοι ὤμνουν τὸν ἐν τῷ τῆς Ἀγραύλου ὄρκον ¹⁾.

Οὐδὲ περὶ τῆς ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ πίνακι ἐγγραφῆς διέλαβέ τι ὁ
Ἀριστοτέλης, περὶ δὲ τοῦ χρόνου τῆς ἐγγραφῆς ταύτης διαφέρονται
οἱ ἐρμηνευταὶ τοῦ ἀττ. δικαίου. Οὕτω κατὰ τὸν Beauchet ἡ ἐν
τῷ ἐκκλ. πίνακι ἐγγραφή γίνεται ἀμέσως μετὰ τὴν ἐν τῷ ληξιαρχ-
γραμματείῳ, δέχεται δ' ὁμοίως ὅτι ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς ἐπὶ dietian
ἀσκουμένους ἐφήβους, οὗτοι πράγματι (en fait) ἐγγράφονται
μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ εἰκοστοῦ ἔτους. Ἄλλ' ὁμοίως, λέγει, ὁ
ἐν τοῖς δημόταις ἐγγραφείς ἐφηβὸς καὶ δι' οἶόν δὴ ποτε λόγον οἶον
πηρώσεως κλ. ἀπαλλαγείς τῆς μετὰ τῶν ἄλλων dietous στρατιωτι-
κῆς ὑπηρεσίας οὐδαμῶς κωλύεται ἵνα μετάσχη τῆς ἐκκλησίας ²⁾.
Κατὰ δὲ τὸν Gillert ³⁾ οἱ δημόται ἐνεγράφοντο εἰκοσαετείς εἰς
τὸν ἐκκλησ. πίνακα, διδάσκει δ' ὁμοίως καὶ οὗτος ὅτι, κατὰ τὸν νό-
μον, ὁ πολίτης μετὰ τὴν εἰς τοὺς δημότας ἐγγραφὴν συμπεπληρω-
μένου τοῦ 18^{ου} ἔτους, εἶχε τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκκλησιάζειν.

Ἡμεῖς ἀμφιβάλλομεν περὶ τῆς ἀκριβείας τῶν διδασκαλιῶν τού-
των. Ὁ Ἀριστοτέλης, καθὰ ἐν τοῖς πρόσθεν εἶδομεν, διαρρήδην
περὶ τῶν ἐφήδων διδάσκει, ὅτι διεξελθόντων τῶν δυεῖν ἐτῶν, ἤδη
μετὰ τῶν ἄλλων εἰσίν, ἃ οὐδὲν ἄλλο δηλοῦσιν ἢ ὅτι τότε μόνον
καταλέγονται πλέον ἐν τῷ πλήθει τῶν δημοτῶν. Ἄλλὰ τότε οἱ
ἐφηβοὶ ἄγουσιν οὐχὶ τὸ εἰκοστὸν ἀλλὰ τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος
τῆς ἡλικίας. Βεβαίως οἱ δι' οἶόν δὴ ποτε λόγον κριθέντες ἀνίκανοι
πρὸς στρατεύσειν ἐφηβοὶ διέμενον ἐν Ἀθήναις, ἀλλ' εἶνε δυνατόν
νὰ πιστεύσῃ τις ὅτι ὁ Ἀθηναῖος νομοθέτης ἐπὶ τοσοῦτον ἐγένετο

¹⁾ Ὑπὲρ τῆς γνώμης ἡμῶν ταύτης νομιζομεν συνηγορεῖ καὶ ἡ ἐπὶ ἀγγείου ἐν τῷ
μουσεῖῳ τοῦ Ermitage φυλασσομένου παράστασις ἐφήβου, φέροντος ἀσπίδα καὶ δόρυ,
ἐκτείνοντος δὲ τὴν δεξιὰν ὑπεράνω βωμοῦ, καὶ ἀνδρὸς πρεσβύτου τὸν ὄρκον ὑπαγο-
ρεύοντος. Daremb.—Sagl. III 624. Ἄλλ' ἐπίσης συμφωνεῖ καὶ ὁ Πολυδεύκης H.
105 περὶ τῶν ἐφήδων λέγων: εἰκοστῶ δὲ ἐνεγράφοντο τῷ ληξιαρχικῷ γραμματείῳ
καὶ ὤμνουν ἐν Ἀγραύλου (ἔπεται ὁ ὄρκος). Ἄλλὰ καὶ καθ' ἡμᾶς, παρελθόντος
μετὰ τὸ 18 ἔτος τοῦ πρώτου ἐνιαυτοῦ ἀπὸ τῆς ἐγγραφῆς, καὶ δὴ ἄρα τοῦ 19^{ου} ἔτους,
εἰκοστῶ ἔτει οἱ ἐφηβοὶ τὸν ὄρκον ὤμνουν.

²⁾ Beauchet αὐτόθ. Β* σ. 123. βλ. δὲ καὶ τοὺς παρ' αὐτῷ.

³⁾ Μτφρ. Ν. Γ. Πολίτου σ. 246 ἐπ.

άνισος και εὐχερής, ὅτε τοῖς μὲν ἀνικάνοις τῶν ἐφήδων, οἱ ἄλλως ἦσαν και λίαν εὐάριθμοι, γὰ ἐπιδαφιλεύση πλήρη τὴν ἀστικὴν ἱκανότητα και τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκκλησιάζειν, γ' ἀπαγορεύση δὲ ταῦτα τοῖς ἀρτίοις και ἱκανοῖς, ἐφ' οὗς μάλιστα ἐστηρίζετο ἡ ἰσχύς και ἡ ἄμυνα τῆς πόλεως; Ἐπειτα τὸ ἐκκλησιάζειν ἦν οὐχὶ ἀστικὸν ἀλλὰ δημόσιον δικαίωμα και καθήκον, κατ' ἀκολουθίαν ἡ χρῆσις αὐτοῦ μᾶλλον αὐστηρῶς ὠρισμένη και περὶωρισμένη κατὰ λόγον ἡλικίας ὡς λ. χ. ἐπὶ τῶν ἡλιαστῶν και βουλευτῶν, τῶν ἐφετῶν κλ. Ἐντεῦθεν καταλήγομεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ εἰς τὸν ἐκκλησιαστικὸν πίνακα ἐγγραφή τῶν ἐφήδων ἐτελεῖτο καθόλου κατὰ τὸ 21^{ον} ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν.

Και γὰρ ἐπὶ τὴν διόρθωσιν και ἐρμηνείαν σχετικοῦ πρὸς τὴν δοκιμασίαν ἐφήδων δημοσθενικοῦ χωρίου.

Ε'

Ἐρμηνεία και διόρθωσις δημοσθ. χωρίου.

Ἐν τῷ π. Ὀνήτορα Α § 15 λόγῳ τοῦ Δημοσθένους ἀναγινώσκειται: ἐγήματο μὲν γὰρ ἐπὶ Πολυζήλου ἄρχοντος σκιροφοριῶνος μηνός, ἡ δ' ἀπόλειψις ἐγράφη ποιοιδεῶνος μηνός ἐπὶ Τιμοκράτους· ἐγὼ δ' εὐθέως μετὰ τοὺς γάμους δοκιμασθεῖς ἐνεκάλουν και λόγον ἀπήτουν, και πάντων ἀποστερούμενος τὰς δίκας ἐλάγγανον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἄρχοντος. Και κατωτέρῳ § 17: Μετὰ τοῖνυν τοῦτον τὸν ἄρχοντα Κηφισόδωρος, Χίων· ἐπὶ τούτων ἐνεκάλουν δοκιμασθεῖς, ἔλαχον δὲ τὴν δίκην ἐπὶ Τιμοκράτους.

Τὰ χωρία ταῦτα διασαφῶντα κατὰ τρόπον ἀναντίλεκτον πότε ὁ Δημοσθένης ἐδοκιμάσθη και πότε τὰς δίκας κατὰ τῶν ἐπιτρόπων ἤγειρε, φαίνονται διαλαθόντα τὴν προσοχὴν τινῶν τοῦλάχιστον τῶν ἐρμηνευτῶν και ταῦτα ὅτε μετὰ τὴν ἀνεύρεσιν τῆς Ἀθην. Πολιτείας τοῦ Ἀριστοτέλους, ὁμηλικίου σχεδὸν τοῦ Δημοσθένους ¹⁾ γενομένου, ἐπιστώθη τελῶς πλέον ὅτι οἱ ἐφηβοὶ ὑπὸ τε τῶν δημοτῶν ἐνεγράφοντο και ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἐδοκιμάζοντο ἅμα τῇ συμπληρώσει τοῦ 18^{ου} ἔτους τῆς ἡλικίας, ὅτι δ' ἐπὶ δύο ἐφεξῆς ἔτη τὰ πα-

¹⁾ Βλ. Dindorf, Chronolog. demosthenica ἐν τόμ. Α' σ. 2 τῆς ὑπὸ Blass δ' ἐκδ. 1887.

λεμικά διδασκόμενοι καὶ ἔξω τῶν Ἀθηνῶν διατρέποντες δίκην οὔτε διδῶσιν οὔτε λαμβάνουσιν... πλὴν περὶ κλήρου καὶ ἐπικλήρου κτέ. Ἦν δὲ καὶ εἶνε νομίζομεν φανερόν, ὅτι αἱ κατὰ τῶν ἐπιτρόπων δίκαι τοῦ Δημοσθένους ἦσαν δίκαι οὐχὶ περὶ κλήρου ἢ ἐπικλήρου ἀλλὰ σαφῶς δίκαι ἐπιτροπῆς¹⁾. Οὕτω κατὰ τὸν Sandys (αὐτόθ. σ. 166) ἐρμηνεύοντα τὰ τοῦ Ἀριστοτέλους: πλὴν περὶ κλήρου καὶ ἐπικλήρου κτέ., ὁ Δημοσθένης τοὺς ἑαυτοῦ ἐπιτρόπους ἐνήγαγεν εὐθὺς ὡς ἐνήλικος ἐγένετο, πρὸς πίστῳσιν δὲ παραπέμπει εἰς τὰ ὑφ' ἡμῶν παρατιθέμενα δύο χωρία τοῦ πρ. Ὀνήτορ. Α §§ 15 καὶ 17 καὶ τὸν κ. Μειδ. § 78. Ἀλλὰ καὶ ὁ Beauchet (αὐτόθ. Β' σ. 126) τὰς δίκας κλήρου πρὸς τὰς δίκας ἐπιτροπῆς ἐπίσης συγχέων καὶ ταῦτ' ἀπαρρηγνύων ἀριστοτελικά ρήματα, ἀποφαίνεται ὅτι ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται comment Démosthène put, aussitôt après son inscription sur le ληξιαρχικὸν γραμματεῖον et, par suite, pendant la durée de son service éphébique, poursuivre ses tuteurs (πρὸλ. ἔτι αὐτόθ. σ. 110). Παραπέμπει δὲ καὶ οὗτος εἰς ταῦτ' ἀ χωρία τῶν πρ. Ὀνήτορ. καὶ κ. Μειδ. δημοσθεν. λόγων. Ἀλλ' ἀκριβῶς τὰ μὲν τοῦ πρ. Ὀνήτορ. δύο χωρία, ἐγγύτερον θεωρούμενα, διδάσκουσιν ἀναντιλέκτως ὅτι ὁ Δημοσθένης τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος ἤδη ἄγων, δύο δὴλον ὅτι ἔτη μετὰ τὴν εἰς τοὺς ἐφήβους περιπόλους κατάταξιν, ἤγειρε τὰς κατὰ τῶν ἐπιτρόπων δίκας, τὸ δὲ τοῦ κ. Μειδίου § 78 πᾶν ἄλλο ἢ τοῦναντίον ἀποδείκνυσι²⁾. Καὶ πράγματι τὰ τοῦ πρ. Ὀνήτορ. § 15: ἐγὼ δ' εὐθέως... δοκιμασθεὶς ἐνεκάλουν καὶ λόγον ἀπήτιον καὶ πάντων ἀποστερούμενος τὰς δίκας ἐλάγχανον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἄρχοντος, τοῦ Τιμοκράτους δὴλον ὅτι, ἐπίσης δὲ τὰ μικρὸν κατωτέρω § 17: Μετὰ τοίνυν τοῦτον τὸν ἄρχοντα (τὸν Πολύζηλον δὴλον ὅτι) Κηφισόδωρος, Χίων· ἐπὶ τούτων

¹⁾ Εἶνε λυπηρὸν ὅτι ἐκ τῶν πολλῶν ῥητορικῶν λόγων ἐπὶ δικῶν ἐπιτροπῆς ἢ ἐπιτροπικῶν, οὓς οἱ γραμματικοὶ μνημονεύουσι, μόνον οἱ δημοσθενικοὶ περιεσώθησαν ἄχρις ἡμῶν καὶ ὁ τοῦ Λυσίου κ. Διογέιτονος, ἀλλὰ καὶ οὗτος ἡμιτελής.

²⁾ Δημοσθ. κ. Μειδ. § 78: ἠνίκα τὰς δίκας ἔλαχον τῶν πατρῶων τοῖς ἐπιτρόποις, μισρακύλλιον ὦν κομιδῇ... τότε μοι μελλουσῶν εἰσιέναι τῶν δικῶν εἰς ἡμέραν ὡσπερὶ τετάρτην ἢ πέμπτην, εἰσεπήδησαν ὁ ἀδελφὸς ὁ τούτου καὶ οὗτος εἰς τὴν οἰκίαν ἀνυδιδόντες τριηραρχίαν κτέ. Ἀλλ' ἂν αἱ δίκαι εἰσῆχθησαν ἐπὶ Τιμοκράτους ἄρχοντος, δύο ἔτη ἄφ' οὗ ἐνεγράφη εἰς ἄνδρας, καὶ δὴ ἄρα ὅτε ἤγεν

ἐνεκάλουν δοκιμασθείς, ἔλαχον δὲ τὴν δίκην ἐπὶ Τιμοκράτους, σαφῶς δηλοῦσιν ὅτι, καθὰ αὐτὸς ὁ Δημοσθένης ὁμολογεῖ, ἀφ' οὗ ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἐδοκιμάσθη, ἐπὶ δύο μὲν ἔτη, ἐπὶ τῶν ἀρχόντων δὴλον ὅτι Κηφισοδώρου καὶ Χίωνος, ἀπλῶς ἐνεκάλει καὶ λόγον ἀπῆτει ¹⁾ παρὰ τῶν ἐπιτρόπων, διεξεληθόντων δὲ τῶν δυεῖν ἐτῶν, ἐπὶ Τιμοκράτους ἄρχοντος, ἔλαχε τὴν κατ' Ἀφόβου πρώτου ²⁾ δίκην ἐπιτροπῆς, ὡς ὀρθότατα ὁ λόγος οὗτος ἐπιγράφεται.

Ἄλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ ὀνομαστὶ μνημονευομένων ἀρχόντων ἐπίσης ἀσφαλέστατα ὀρίζεται πότε ὁ Δημοσθένης ἐδοκιμάσθη καὶ πότε κατ' ἀκρίβειαν τὰς δίκας ἔλαχεν ἐπιτροπῆς. Καὶ πράγματι, ὡς αὐτὸς λέγει, ἐπὶ Πολυζήλου ἄρχοντος τῷ 367/6 π. Χ. δοκιμασθεῖς ³⁾, εὐθέως ἤρξατο ἐγκαλῶν καὶ λόγον ἀπαιτῶν παρὰ τῶν ἐπιτρόπων. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἐφήβοι δεκαοκταετείς γεγονότες ἐδοκιμάζοντο ὑπὸ τῆς Βουλῆς, σαφῶς ἔπεται ὅτι ὁ ῥήτωρ ἐγεννήθη ἐπὶ Δεξιθέου ἄρχοντος τῷ 385/4 π. Χ., κατὰ γε ἄλλως τὴν ὀρθοτάτην γνώμην τοῦ Δινδορφίου ⁴⁾. Κωλυόμενος δὲ κατὰ τὰ ἐφεξῆς ἀπὸ τῆς δοκιμασίας δύο ἔτη, διὰ τὴν ἐν τοῖς ἐφήβοις τὰ στρατιωτικὰ παιδευομένοις κατάταξιν, ἐπὶ τῶν ἀρχόντων δὴλον ὅτι Κηφισοδώρου τῷ 366/5 καὶ Χίωνος τῷ 365/4 π. Χ., νὰ ἐγείρῃ τὰς δίκας κατὰ τῶν ἐπιτρόπων, μόλις ἀπαλλαγείς, ἦτοι ἐπὶ Τιμοκράτους ἤδη τὸ 21ον ἔτος, πῶς ἦν κομιδῇ μισρακύλλιον ὅτι τὰς δίκας τοῖς ἐπιτρόποις ἔλαχεν; Ὡς ὁρᾷ ἕκαστος ὁ Δημοσθένης, ἀπαγγέλλων τὸν κατὰ Μειδίου λόγον, 16 περὶκου ἔτη μετὰ τὸν κ. Ἀφόβου, ὅτι ταῦτα ἦσαν ἤδη παλαιὰ (§ 80), ὡς αὐτὸς ὁμολογεῖ, οὐδαμῶς ὠκνησεν ὑπερβάλλον νὰ παραστήσῃ ἑαυτὸν ὡς δῆθεν κομιδῇ μισρακύλλιον, καίτοι βοήσαντός τινος ἴσως τῶν δικαστῶν, ἠναγκάσθη μικρὸν κατωτέρω (§ 80) νὰ κολάσῃ εὐσχημόνως πως τὸ πρᾶγμα λέγων ἀπλῶς ἑαυτὸν κομιδῇ νέον.

¹⁾ Οὐχὶ δικαστικῶς δὴλον ὅτι ἐνεκάλει καὶ λόγον ἀπῆτει, ἀλλὰ δι' ἰδιωτικῶν ἢ, ὡς νῦν οἱ νομικοὶ λέγομεν, δι' ἐξωδικῶν (extrajudiciaires) ὀγλήσεων ἢ προσκλήσεων πρὸς τοὺς ἐπιτρόπους, εἴτε ὑπ' αὐτοῦ τοῦ τέως ἀνηλίκου γιγνομένων εἴτε καὶ ὑπὸ τρίτων ὑπὲρ αὐτοῦ· ὅτι δὲ ὄντως τοιαῦτα ἐγένοντο αὐτὸς ὁ Δημοσθένης μαρτυρεῖ λέγων ἐν § 6 τοῦ αὐτοῦ λόγου: ἐγὼ γάρ... οὐκ ἐλάνθανον κακῶς ἐπιτροπευόμενος, ἀλλ' ἦν καταφανῆς εὐθύς ἀδικούμενος· τοσαῦται πραγματεῖαι καὶ λόγοι καὶ παρὰ τῷ ἄρχοντι καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἐγίγνονθ' ὑπὲρ τῶν ἐμῶν.

²⁾ Δημοσθ. π. Ἀφοβ. ὁ. Φάνου § 6. Ἐγὼ γὰρ ὦ ἄ. δ. Δημοφῶντι καὶ Θηριππίδῃ καὶ τούτῳ (Ἀφόβῳ) δίκας ἔλαχον ἐπιτροπῆς ἀποστρηθεῖς ἀπάντων τῶν ὄντων· γενομένης δὲ μοι τῆς δίκης πρὸς τοῦτον πρῶτον, ἐπέδειξα κτί.

³⁾ Πρβλ. Lipsius ἀτόθ. σ. 790 καὶ σημ. 4.

⁴⁾ Chronol. demosthen. σ. 2. ἐκ, σ. 11 ἐκδ. Blass.

ἄρχοντας τῷ 364/3 π. Χ. ἔλαχε τὴν δίκην ἐπιτροπῆς κατὰ τοῦ Ἀφόβου πρώτου, ἔπειτα δὲ καὶ κατὰ τῶν ἐτέρων ἐπιτρόπων Δημοφῶντος καὶ Θηριππίδου. Ἀλλὰ τότε ὁ Δημοσθένης συμπληρώσας τὸ 20^{ον} ἤγε πάντως τὸ 21^{ον} ἔτος τῆς ἡλικίας ¹⁾).

Φέρε νῦν ἀπιδώμεν εἰς τὴν διόρθωσιν τοῦ περὶ οὗ ἡμῖν ὁ λόγος πρ. Ὀνήτορ. § 15 χωρίου.

¹⁾ Ἀλλ' ἐνταῦθα προκύπτει τὸ ἐξῆς δικονομικὸν ζήτημα : πότε ἄρχεται λογιζομένη ἡ πρὸς παραγραφὴν προθεσμία τῆς δ. ἐπιτροπῆς τῶν ἐπιτροπευομένων κατὰ τῶν ἐπιτρόπων;

Ἡ ἦν νῦν ἡμεῖς παραγραφὴν (*praescriptio*) ὀνομάζομεν προθεσμία ἐν τῷ ἀττ.-δικαίῳ καλουμένη (κα: ἔλλειψιν, ὡς φαίνεται, τοῦ ἡμέρα ἀφ' ἧς ἢ μεθ' ἧν) κατὰ κανόνα ἦν (πλὴν εὐαρίθμων ἐξαιρέσεων) πενταετής, τοιαύτη δ' οὕσα ἔσχε καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ τῶν ἐπιτρόπων δικῶν ἐπιτροπῆς, συνωδὰ τῷ περὶ αὐτῆς νόμῳ, ὡς ὁ Δημοσθένης λέγει (πρ. Ναυσίμαχ. § 17 — 18), διαρρηθὴν γελούοντι: εἰάν πέντι' ἔτη παρέλθῃ καὶ μὴ δικάσωνται, μηκέτ' εἶναι τοῖς ὄρφανοῖς δίκην περὶ τῶν ἐκ τῆς ἐπιτροπῆς ἐγκλημάτων. Ἔθετο δὲ τὸν περὶ προθεσμίας νόμον ὁ Σόλων (δ. Φορμίων. § 26). Προυτείνετο δ' ἡ ἐκ τοῦ νόμου τούτου ἐνστασις μὴ εἶναι τὴν δίκην εἰσαγώγιμον (δ. Φορμίων. § 24) ὡς τῶν χρόνων ἐξηκόντων ἐν οἷς ἔδει κρῖνεσθαι (Πολυδ. Η. 57), διὰ δικογραφήματος καλουμένου παραγραφῆς (δ. Φορμίων. § 24 πρ. Ἀπατούρ. § 27).

Ἀλλ' ἀπὸ τίνος ἡμέρας ὡς πρὸς τοὺς ὄρφανούς, ἐν ταῖς δ. ἐπιτροπῆς, ἡ πενταετής προθεσμία ἤρχετο λογιζομένη; Ἀρὰ γε πάντοτε ἀπὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ 18ου ἔτους τῆς ἡλικίας ἢ τῆς ἐγγραφῆς αὐτῶν ἐν τῷ ληξιαρχικῷ γραμματείῳ; (Beauchet αὐτόθ. Β' σ. 316 ἐπ. Δ' σ. 523. Van den Es αὐτόθ. σ. 188 ἐπ. Lipsius αὐτόθ. σ. 533, 790). Ἡμεῖς σφόδρ' ἀμφιβάλλομεν, τούναντίον δὲ νομίζομεν ὅτι μόνον ἀπὸ τῆς εἰς Ἀθήνας ἐπανόδου μετὰ τὴν διετῆ ὑπείαν τῶν ἐφήδων, *διεξελθόντων τῶν δυσὶν ἐτῶν*, ἐδύνατο ν' ἄρξηται λογιζομένη ἡ ἀποσθεστικὴ αὕτη νόμιμος προθεσμία, δεδομένου ὅτι, ἐπίσης κατὰ τὸν νόμον, κατὰ τὰ δύο ταῦτα ἔτη, οἱ ἐφηβοὶ δίκην οὔτε διδόνασιν οὔτε λαμβάνουσιν. Ἐδείχθη δὲ ἤδη ὅτι ἡ δ. ἐπιτροπῆς οὔτε δ. περὶ κλήρου καὶ ἐπικλήρου ἦν, οὔτε δ. ἡ διαδικασία περὶ *ἰερωσύνης* εἶνα ἐξαιρηται. Περὶ τῆς τοῦ Ῥωμ. δικαίου *praescriptio*, οὕτως ὀνομασθείσης «*dass in der Formel vor die Intentio geschrieben wurde*» βλ. σ. 143 καὶ 144 σημ. 48 τοῦ ἄρτι ἐκδοθέντος πολυτίμου ὄντως συγγράμματος τοῦ ἐπιφανοῦς καθηγητοῦ τοῦ ἐν Μονάχῳ Πανεπιστημίου **Leop. Wenger**, *Institutionen des Römischen Zivilprozessrechts*, München 1925. Πρὸς δὲ Ἀρκοκρατ. λ. παραγραφῆ.

Καλὸν δὲ νομίζομεν νὰ προσθῶμεν καὶ τάδε πρὸς κρείσσονα, εἰ δυνατόν, ὁρισμὸν τῶν ὄρων τούτων κατὰ τὸ δικονομικὸν δίκαιον τῶν Ἀθηναίων.

Προθεσμία καλεῖται ὁ ἐν τῷ νόμῳ γεγραμμένος χρόνος, ἐν ᾧ δεῖ τὰς δίκας ἐκάστας εἰσάγεσθαι. Παραγραφὴ δὲ ἡ δι' αὐτετελοῦς δικογραφήματος, οὕτως ἐπίσης καλουμένη, ἐνστασις τοῦ διωκομένου, ὅτι ἐξηκούσης ἀπράκτου τῆς νομίμου προθε-

Πρῶτος ὁ κριτικώτατος ἐκεῖνος Fried. Blass, οὗ τὴν μνήμην ἡμεῖς εὐλαβῶς καὶ ἐξόχως ἀεὶ θὰ τιμῶμεν, ἐν τῇ δ' ἐκδόσ. 1887 τῶν Δημοσθένους λόγων τὰς λλ: μετὰ τοὺς γάμους περιέκλεισεν ἐν ἀγκύλαις ὑπολαβῶν ὡς παρέμβλημα. Καὶ ἴσως εἶνε τοιοῦτον ἡμῖν ὅμως μᾶλλον ἐξάμβλωμα φαίνεται, προελθὼν ἐξ εὐεξηγήτου παραναγνώσεως τῆς γνησίας γραφῆς: κατὰ τοὺς νόμους. Ὡς γνωστὸν αἱ προθέσεις ΚΑΤΑ καὶ ΜΕΤΑ, συντόμως μάλιστα γεγραμμέναι, πολλάκις συγχέρονται, τὸ δὲ Ν, τῆς τρίτης γραμμῆς ἀμυδρότερον γεγραμμένης ἢ καὶ ἐξιτήλου γενομένης, μικρὸν ἢ οὐδὲν παραλάσσει τοῦ Γ. Καὶ λοιπὸν ὁ ἀντιγραφεὺς ἀναγνοὺς τὸ πρῶτον ΜΕΤΑ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ, εὐθέως εἶτα τὸ τοῦ ἀδιανοήτου γόμους Ο εἰς Α μετέγραψε καὶ οὕτως ἐπλάσατο ἡμῖν τὴν γραφὴν: μετὰ τοὺς γάμους. Συνέτεινε δὲ φαίνεται εἰς τὴν πλάνην τοῦ ἀντιγραφέως καὶ τὸ αὐτόθι (§§ 15 καὶ 17) δις ἐπαναλαμβανόμενον: ἐγῆματο, ἐξ οὗ ἔτι μᾶλλον ἐπέισθη ὅτι ὁ λόγος ἦν δῆθεν περὶ δοκιμασίας μετὰ τοὺς γάμους, ἐν ᾧ ὁ Δημοσθένης πρὸς τοὺς δικαστὰς οὐ τοῦτο ἔλεγεν, ἀλλὰ: ἐγὼ δ' εὐθέως κατὰ τοὺς νόμους δοκιμασθεῖς ἐνεκάλουν καὶ λόγους ἀπήτουν ¹⁾. Εἶνε δὲ μυριόλεκτος ἡ φράσις κατὰ τὸν νόμον ἢ κατὰ τοὺς νόμους ἐξάκις ἀπαντῶσα ἐν μόνῃ τῇ Ἀριστοτέλους Ἀθην. Πολιτεία.

Π. Σ. ΦΩΤΙΑΔΗΣ

σμίας, ἡ ἐγγραφείσα δίκη μηκέτι εἰσχωγίμος οὕτα διαγραπτέα καθάπαξ.

Παραγραφαὶ δ' ὅμως ἐπίσης καλοῦνται καὶ αἱ λοιπαὶ πᾶσαι ἀνατρεπτικαὶ καὶ ἀναβλητικαὶ ἐνστάσεις, ὡσαύτως δι' αὐτοτελοῦς δικογραφήματος κατὰ τῆς ἀγωγῆς προτεινόμεναι καὶ πρὸ αὐτῆς δικαζόμεναι, ἀποσκοποῦσαι δ' εἰς τὴν διαγραφὴν τῆς δίκης ὡς μὴ εἰσαγωγίμου κατὰ τοὺς νόμους.

Τοιαῦται δ' ἐνστάσεις εἰσὶ π. χ. ἡ τοῦ δεδικασμένου, ἡ τῆς ἀφέσεως, ἡ τῆς ἀπαλλαγῆς, ἡ τοῦ συμβιβασμοῦ, ἡ τῆς ἀναρμοδιότητος, ὡς οὐκ ἐν Ἀρείῳ Πάγῳ. ἀλλ' ἐπὶ Παλλαδίῳ, ἡ τοῦ χαρακτῆρος τῆς δίκης ὡς οὐ δημοσίας ἀλλ' ἰδίας καὶ εἰς τις ἄλλη. Βλ. διεξοδικώτερον περὶ τούτων Lipsius αὐτόθ. σ. 846 ἐπ.

Παραγραφαὶ δὲ καθόλου ὀνομάζονται ἀπὸ τοῦ παρα - γράφεισθαι, τουτέστι παρὰ τὰ κατηγορούμενα γράφεισθαι, πρὸς ἔλεγχον αὐτῶν, τῶν κατηγορουμένων δῆλον ὅτι, ὡς ὑπεναντίων τοῖς νόμοις. (Πρβλ. Ῥητορ. Κανταβριγ. Λεξ. λ: παραγράψαντο).

Διαγραφὴ δὲ λέγεται ἢ κατ' ἐντολὴν τοῦ ἄρχοντος μετὰ προανάκρισιν ἢ μετ' ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου, ἢ κατὰ συγχώρησιν τοῦ διώκοντος ἢ τοῦτου πρὶν εἰσελθεῖν τελευτήσαντος, ἐξάλειψις τῆς γραφῆς ἢ τῆς δίκης ἀπὸ τῆς δέλτου τοῦ γραμματέως. (Δημ. π. Λεπτ. § 145). Ἡ οὕτω δὲ διαγραφείσα δίκη λέγεται **διάγραπτος**. Κακῶς παρὰ Πολυδεύκ. Η. 57 (Bekk). γράφεται: ἄγραπτος δ, ὃ πάντως μετατυπωτέον εἰς: **διάγραπτος** δ. Βλ. Ἑρμην. καὶ Διορθ. εἰς Κανταβρ. Λεξ. λλ: **διάγραπτος** δ. καὶ **διαγραφὴ** ἐν Ἀθηνᾶ τόμ. ΙΑ' σ. 75 ἐπ.

¹⁾ Τὴν διόρθωσιν ταύτην ἀνεκοινωσάμεθα ἐν συνεδρίᾳ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἐπιστημονικῆς Ἑταιρείας τῇ 13 Δεκεμβρίου 1925. Βλ. Πρακτικὰ ἐν Ἀθηνᾶ Τόμ. ΛΖ' σ. 248.